

Posudek na doktorskou disertační práci Mgr. Radky Šustrové
Sociální politika a nacionalismus v Protektorátu Čechy a Morava

Předkládaná doktorská disertační práce Mgr. Radky Šustrové na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze je bezesporu prací, která přináší jak nové metodologické, tak i obsahové poznatky ke zvolenému tématu. Jedná se o problematiku, která sice již byla předmětem zájmu českých i zahraničních autorů, avšak nebyla dosud komplexně zpracována.

Autorka se na zpracování práce dobře připravila a některé části své práce již předtím publikovala a v anglických a německých mutacích s nimi seznámila i zahraniční odbornou veřejnost. Vyzvedl bych především její studii „Bez sociální politiky to nejde“, K výzkumu socialněpolitické praxe na území Protektorátu Čechy a Morava“, která vyšla již v roce 2013 v časopise Soudobé dějiny a otevřela debatu jak o metodologických otázkách, tak i o stavu výzkumu v jednotlivých oblastech sociální politiky. Stejně tak pozornost vzbudily i další studie o pracovní, sociální a rodinné police a zdravotnické péči v období protektorátu s přesahy do období před jeho vznikem i po osvobození.

Kladně bych zároveň hodnotil její dlouhodobou a pečlivou práci s archivními materiály, tiskem a obsáhlým souborem tištěných edicí a sekundární literatury, a to jak české, tak i zahraniční. Práce obsahuje jak rozbor dosavadních zpracování využitý i k naznačení vlastního autorčina metodologického přístupu, tak i reprezentativní seznam pramenů a literatury. K ní bych měl snad jen dílčí připomínky, a to že v seznamu publikovaných edic některé, byť starší edice chybím (např. edice K. Fremunda z 60. Let., Kárný M. Milotová J. Moravcová D., Anatomie okupační politiky hitlerovského Německa v Protektorátu Čechy a Morava, Kárný, Milotová, Od Neuratha k Heydrichovi, Linhartová, Měšťánková, Milotová: Heydrichova okupační

politika v dokumentech či J. Vondorová, Češi a sudetoněmecká otázka a nebo jsou nesprávně zařazeny mezi „sekundární literaturou“ – např. Kárný, Milotová Kárná (eds.), *Protektorátní politika Reinharda Heydricha*, Praha 1991), že k některým dílčím otázkám byly vynechány některé relevantní tituly např. Hany Velecké a Zdeňka Štěpánka o péči o uprchlíky (zejména Štěpánkova studie *Péče o utečence z okupovaného pohraničí Moravy a Slezska v letech 1938-1939* či jeho studie o lékařském stavu za Protektorátu) a také, že by seznam elektronických zdrojů měl být konkrétnější směrem ke skutečně využitým částem často rozsáhlých databází apod.

Vlastní dizertační práce Mgr. Radky Šustrové je rozdělena na úvod (včetně českého a anglického abstraktu), VI. kapitol (dále členěné na bohužel nečíslované subkapitoly) a závěr a včetně seznamu pramenů, literatury a použitých zkratk čítá 408 stran. Po této stránce splňuje formální kritéria pro rozsah doktorské disertace.

Práce začíná rozborem „sociální bezpečnosti“ za první republiky se zaměřením na počátky samostatného státu, veřejnoprávní sociální pojištění, trh práce a nezaměstnanost, zdravotnictví . K tomu bych měl kritickou připomínku týkající se pojetí této části, zejména první subkapitoly. Jedná se o určitý úvod do problematiky, který ale není zpracován stejným způsobem jako zbylá část obsahových kapitol. Dopouští se proto určitých zjednodušení či na některé důležité souvislosti není odpovídající místo či jsou odkazovány jen na literaturu (např. kontinuita s rakouským stavem, spor o sociální otázky při vzniku státu). Při publikaci dizertace bych zvážil dopracování právě této části a o doplnění dalších zdrojů. O něco lepší je tento stav v následně podaném nástinu vývoje sociální politiky v nacistickém Německu do roku 1938 (tady by mě ale chyběla připomínka role propagandy včetně filmové ve sledovaných oblastech).

Druhá kapitola věnovaná vzniku „národní pospolitosti“ (a příslušné terminologii) zejména po Mnichově a za druhé republiky je založena na tezi, že budování českého národního společenství doprovázela zásadní proměna rámce

myšlení o národě a jeho příslušnících, což se nepromítlo jen do sledované sociální politiky, ale ovlivnilo i řadu dalších politických a společenských procesů v době protektorátu a přetrvalo i po roce 1945. Tuto kapitolu považují za velmi zdařilou a přináší nové pohledy, mimo jiné i s ohledem na stav bádání v jiných státech, což je poté také obsahem srovnávacího „exkurzu“ se situací v Dánsku, Nizozemí a zejména s režimem Vichy. To je přínosné i ve stále probíhající diskuzi o otázce typologie okupačních režimů či o otázkách kolaborace. V subkapitole věnované germanizaci pak právě spojení s následnou analýzou sociální politiky dochází autorka k důležitým poznatkům, zejména, že politika germanizace není jediným východiskem pro poznání dějin protektorátu.

Vlastní jádro práce odpovídající jejímu vymezení tématem je poté v kapitolách III.- VI. věnované postupně analýze sociální politiky, politiky práce, politiky zdraví a politiky rodiny. Je jisté, že zjištění Radky Šustrové výklad dějin protektorátu Čechy a Morava obohatil o nové přístupy a že bude potřeba na její zjištění reagovat i v obecných syntézách o tomto období i o období po roce 1945.

K této části práce mám vlastně jen jeden podstatnější podnět. Řada autorkou sledovaných otázek byla sledována a analyzována čs. exilovou vládou a jejími ministerstvy a využít by tak bylo možné i tyto prameny (zápisy ze zasedání exilové vlády navíc vyšly jako edice) včetně exilových tiskovin, jako byl Čechoslovák.

Co se týče předložené doktorské disertační práce, rád bych konstatoval, že přes některé dílčí připomínky, autorka plně prokázala, že je schopna samostatné vědecké práce a její práci bezesporu splňuje podmínky pro konání obhajoby. Po jejím úspěšném konání souhlasím, aby byl jmenované udělen akademický titul „doktor“ (PhD).

V Praze dne 6. června 2018

Prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.

